

PLAN FOR Å SIKRE BARNEN ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ

Handlingsplan mot mobbing i
Bærumsbarnehagen

Innhold

Innledning	2
Hva er mobbing	3
Forebygging.....	4
Samarbeid mellom barnehage og hjem	5
Avdekking.....	5
Lowverk og sentrale føringer	6
Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing.....	7
Tiltak ved mobbing eller krenkende atferd.....	8
Vedlegg	9
NOTAT VEDRØRENDE KRENKENDE ATFERD/MOBBING I BARNEHAGEN.....	9
OBSERVASJONSLOGG	10
TILTAKSPLAN NÅR MOBBING ELLER KRENKENDE ATFERD SKJER	11
REFERAT FRA MØTE VEDRØRENDE MOBBING /KRENKENDE ATFERD I BARNEHAGEN.....	12
BEKREFTELSE PÅ AT FORELDRE HAR LEST	13

Innledning

Bærum kommunes *PLAN FOR Å SIKRE BARNA ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ - Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen* er et verktøy for alle kommunale og private barnehager i arbeidet med å forebygge og forhindre krenkende ord og handlinger mot barnehagebarn.

Planen viser hvordan barnehagene arbeider med det psykososiale miljøet i barnehagen, hvordan de ansatte styrkes i arbeidet mot mobbing og hvilke rutiner barnehagen har i arbeidet med forebygging av mobbing.

I Bærum kommune har vi et tverrfaglig samarbeid. I enkelte saker kan det være naturlig å ta kontakt med helsestasjon, PPT, barnevern eller skole.

Barnehageloven stiller klare forventninger til barnehagens forpliktelser for å skape et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø for barn

§1. Formål

Barnehagen skal i samarbeide og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. ...

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Rammeplanen sier *Barnehagen skal fremme positive holdninger som motvirker avvising, mobbing og vold (s. 23).*

Barnehagen skal være en helsefremmende og forebyggende arena og skal handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at eventuell mobbing opphører.

Styrer har det overordnede ansvaret for det psykososiale miljøet i barnehagen. Styrer og resten av personalet skal forhindre og stoppe mobbing og mobbelignende atferd når dette skjer.

Bærum kommune legger vekt på at:

- det arbeides kontinuerlig, langvarig og systematisk med barnas barnehagemiljø
- barnehagen og foreldre samarbeider om det forebyggende og holdningskapende arbeidet
- tydelig ledelse er en forutsetning for å forebygge, avdekke og håndtere krenkende ord og handlinger

- alle ansatte i barnehagen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at et barn blir utsatt for krenkende atferd
- barnehagens lokale tiltak og evne til kommunikasjon og samarbeid er avgjørende for at arbeidet skal lykkes
- barnehagen følger opp rutinene i «Helhetlig opplæringsløp og overgangsrutiner»

Ingen barn skal mobbe eller bli mobbet i barnehagen. Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikler seg i samspill med omgivelsene. Mobbing er alvorlig fordi det har store personlige konsekvenser. Barn som utsettes for mobbing fratras både livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som mobber og barn som har opplevd mobbing har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere. Arbeidet med å forebygge mobbing, marginalisering og utenforskap starter derfor allerede i barnehagen. Barnehagene i Bærum skal handle raskt og ta de grep som er nødvendige for at eventuell mobbing opphører. Samarbeid med foreldre står sentralt i det miljøskapende og mobbeforebyggende arbeidet i barnehagene. Aktiv medvirkning og godt samarbeid med foreldre er avgjørende dersom mobbing oppstår.

Alle barn og unge har rett til et oppvekst- og læringsmiljø uten mobbing. FNs Barnekonvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Mobbing svekker disse rettighetene.

Hva er mobbing

Mobbing blir definert ulikt. Veilederen *Barns trivsel – voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen* (Utdanningsdirektoratet) trekker frem følgende trekk fra ulike definisjoner

- det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger begått av en eller flere mot en annen
- den som blir utsatt for erting, plaging eller utestenging, er lett tilgjengelig som del av et fellesskap han eller hun ikke har valgt selv
- det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg
- handlingen må ha en viss hyppighet og foregå over tid

Mobbing kan involvere flere forskjellige former for handlinger. Vi kan skille mellom

- verbal mobbing (si stygge ting ...)
- fysisk mobbing (slå, sparke ...)
- utestengelse (et barn holdes utenfor ...)

eller mellom direkte og indirekte mobbing.

I barnehagen kan mobbing gjøre seg gjeldende ved at et barn har en egenopplevelse av å bli stengt ute fra leken, ikke bli akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort eller manipulert, eller at voksne ser og opplever denne type atferd i miljøet.

Det kan noen ganger være vanskelig å skille mellom erting og mobbing, men erting som foregår over tid kan utvikle seg til å bli mobbing. Det dreier seg med andre ord ikke om enkeltstående handlinger som inngår som en del av det å være menneske, eller om barn som en gang i mellom ikke blir med i lek. Det handler om negative mønstre som foregår over tid og hvor det er ubalanse i styrkeforholdet.

Forebygging

Den tydelige og omsorgsfulle voksne er modell for barns møte med andre. Når barn ikke får til lek og samspill med andre barn, trenger de hjelp av voksne. Noen barn strever mer enn andre. Relasjonen mellom barn og voksne er sentral i arbeidet mot mobbing i barnehagen. De voksnes forståelse av barn og barns atferd er grunnlaget for om voksne ser, reflekterer, handler og evaluerer egen praksis, og det er de voksnes holdninger som ligger til grunn for de handlinger som utføres.

Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

For å skape en barnehage fri for mobbing må barnehagen ha

- tydelige verdier og felles holdninger som praktiseres av voksne
- voksne som legger til rette for en god start for det enkelte barn (gode strategier for tilvenning, forutsigbar dagsrytme og gode rutiner for overganger mellom aktiviteter)
- voksne som systematisk observerer enkeltbarn og barnegrupper, og tilrettelegger for etablering av gode relasjoner og vennskap
- kompetente voksne som jobber systematisk med å styrke barnas sosiale kompetanse og skaper et inkluderende og vennlig barnehagemiljø
- voksne som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå
- tilstedeværende og varme voksne som viser alle barna tillit og formidler forventninger til dem på en tydelig måte, slik at barna lett kan forstå hva som er akseptabelt og hva som ikke er lov
- voksne som kan være barnas veileder i utfordrende relasjoner og situasjoner – noen ganger gå foran som et godt eksempel, andre ganger korrigere, vise, lede og veilede
- voksne som legger det fysiske miljøet til rette slik at det stimulerer til god lek
- engasjerte voksne som fokuserer på leken som en viktig arena for utvikling av sosiale ferdigheter
- voksne som har kompetanse og håndterer uønsket atferd og fremmer en positiv væremåte
- voksne som vektlegger et godt samarbeid med foreldre

Med anerkjennelse som grunnfundament har den enkelte voksne, både blant de ansatte og foreldre det redskapet som trengs for å skape mobbefrie barnehager (Ingrid Lund i Mobbing i barnehagen, s. 127).

Samarbeid mellom barnehage og hjem

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Det er viktig å samarbeide med foreldre i arbeidet med holdninger og verdier. Det forventes at foreldre vil samarbeide med barnehagen om forebygging av mobbing og krenkende atferd. Foreldre må derfor involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner og snakke om tema mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer også at foreldre blir informert om barnehagens handlingsplan mot mobbing.

Det å bli sett, møtt, anerkjent og respektert, innebærer gjensidig forpliktelse mellom barnehage og hjem. Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Foreldre er barnas viktigste rollemodeller og må være gjennomtenkte med hva de sier og uttrykker, når barn er til stede.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å

- hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen
- melde fra til barnehagen, dersom det oppdages erting/mobbing blant barna
- gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Avdekking

Mobbing og begynnende mobbeatferd kan være vanskelig å oppdage. Personalet må ha felles forståelse for hva mobbing og krenkende atferd innebærer.

Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Et tett samarbeid mellom barnehage og hjem gjør det lettere å fange opp endringer i barns atferd.

Handlingsplikt

Alle ansatte i barnehagen har en **handlingsplikt** som består av:

- plikt til å gjøre **undersøkelser** raskt

- plikt til å **varsle** pedagogisk leder/styrer raskt (f.eks. ved bruk av notat angående bekymring)
- plikt til å **gripe inn**

Følgende punkt er viktig for å avdekke mobbing:

- Personalet må være «tett på» barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing.
- Personalet observerer og kartlegger samspill mellom barna og mellom voksne og barn.
- Personalet er til stede, leker og snakker med barna om hvordan de har det og er oppmerksomme på endringer i barns atferd.
- Personalet gjennomfører barnesamtaler med fokus på barnas trivsel – en til en eller i gruppe.
- Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.

Lovverk og sentrale føringer

- FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989 (Barnekonvensjonen)
- Lov om barnehager § 1 og § 3
- *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* Kunnskapsdepartementet (2011)
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 5, krav til dokumentasjon
- *Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager* - Miljø og helse i barnehagen
- *Barns trivsel – voksens ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen*- Utdanningsdirektoratet.
- *Språk i barnehagen. Mye mer en prat* - Utdanningsdirektoratet.
- Foreldreutvalget for barnehager(fub) *Mobbing i barnehagen*
- *Barnehagemelding (2015 – 2025)* Bærum kommune.
- *Kvalitetsplan for Bærumsbarnehagen 1 2015 - 2018* Bærum kommune.
- *Helhetlig opplæringsløp og overgangsrutiner* Bærum kommune.
- *Tiltaksplan sammen for barn og unge 2015-2019* Bærum kommune.

Barnehagens rutiner for forebygging av mobbing

	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
1	Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens syn på: - Hva er et godt psykososialt miljø? - Hva er krenkende atferd? - Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det? - Når skal ledelsen varsles?	Ved barnehagestart	Styrer
2	Opplæring og informasjon til alle nyansatte «Handlingsplan mot mobbing i Bærumbarnehagene»	Ved ansettelse	Styrer
3	Barn og foreldre informeres om planen Nye foreldre skriver under på at de har lest dokumentet	Hver høst	Pedagogisk leder
4	Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet og vurderer informasjon fra foreldresamtaler	Ledermøte to ganger i året	Styrer
5	Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomfører barnehagehverdagen	Løpende	Styrer
6	Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering foretas i personalmøte og samarbeidsutvalg	Hver vår	Styrer

Tiltak ved mobbing eller krenkende atferd

	Oppgaver	Ansvar	Forslag til dokumentasjon Se vedlegg
1	Mobbing eller krenkende atferd er observert eller informert om av barn, ansatte eller foreldre	Den som har mottatt informasjon om eller observert handlingen	Notat vedr. krenkende handling
2	Undersøkelser og observasjon settes i gang umiddelbart dersom det kommer fram at et barn ikke har det bra	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjons- logg
3	Samtaler med barnet som opplever seg krenket, for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer fram	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
4	Samtaler med foreldre til barnet som opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
5	Samtale med barnet/barna som krenker Er det flere som krenker, snakkes det med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at slik atferd er uakseptabel og må stoppe umiddelbart. Gjøre avtaler om oppfølging.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
6	Samtale med foreldre til barnet som krenker. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som kan/bør gjøres	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
7	Tiltaksplan utarbeides På bakgrunn av undersøkelsene og observasjonene lages det en tiltaksplan som presenteres foreldre. Planen utføres av samtlige ansatte	Styrer/pedagogisk ledere	Tiltaksplan
8	Oppfølging Den krenkende atferden følges inntil den opphører helt. Alle involverte barn skal følges opp.	Styrer/pedagogisk ledere	Observasjons- logg/referat
9	Vurderingsmøte for personalet etter 1-2 uker Fungerer iverksatte tiltak? Eventuelt videreføring/justering av tiltak.	Styrer/pedagogisk ledere	Referat
10	Ny informasjon/samtale med foreldre om dagens ståsted i saken Nær dialog med foreldre bør skje kontinuerlig til saken er løst.	Styrer	Referat

Vedlegg

NOTAT VEDRØRENDE KRENKENDE ATFERD/MOBING I BARNEHAGEN

Barnehagens navn		
Barnets navn		Fødselsdato:
Avdeling / base		
Bekymring meldes til		
Bekymring meldes av		
Dato for melding		
Hva dreier bekymringen seg om? (stengt ute av leken, blir ikke akseptert, får negative kommentarer, blir dominert, undertrykket, truet, slått, dyttet, herset med, hånt, krenket, latterliggjort, manipulert eller annet		
Hvordan ble bekymringen oppdaget?		
Annen faktainformasjon		

OBSERVASJONSLOGG

Hva har jeg sett/hørt	Hvem gjelder det	Når	Signatur

TILTAKSPLAN NÅR MOBBING ELLER KRENKENDE ATFERD SKJER

Tiltak	Ansvar	Gjennomført Dato og signatur

Det skal skrives referat fra alle møter

REFERAT FRA MØTE VEDRØRENDE MOBBING /KRENKENDE ATFERD I BARNEHAGEN

Skjemaet oppbevares i barnets mappe og foreldre får kopi

Møtedato: _____

Til stede på møtet _____

Hva saken gjelder	Tiltak	Ansvar

Dato for neste oppfølgingsmøte _____

Underskrift ansatt

Underskrift foreldre

BEKREFTELSE PÅ AT FORELDRE HAR LEST

PLAN FOR Å SIKRE BARNEN ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ

Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagen

Planen finnes på

- Bærum kommunes hjemmeside under Barnehage
- Barnehagens egen hjemmeside

Barnehagen ber om at svarslippen returneres barnehagen

Barnets navn og avdeling / base _____

Jeg/vi bekrefter å ha lest «Handlingsplan mot mobbing i Bærumsbarnehagene»

Dato _____

Foreldre s underskrift _____